

Tárogató válogatás 2015

Szerző:

Anger Tamásné Jilon

Minden jog fenntartva

Borító: A szerző saját fotója

Szerkesztette és az írásokat beválogatta:

Tárogató Hangján Baráti Közösség

Nagykanizsa

2015.

Néhány évvel ezelőtt egy kis tanyát örököltünk

Érdekes fricskája a sorsnak, falusi lány létemre dilemma elé kerültem.

A rózsafák tözsomszédjában számunkra ismeretlen bokor éledt fel minden tavasszal. Szolidan, fél méternél magasabbra nem merészkedett. Hely szűke miatt, korán, az első vesszők megjelenésekor alaposan megkurtítottuk. Ha úgy adódott, évente akár többször is.

Megunhatta ezt a merényletet, és úgy rendezte a dolgokat, hogy a Jóisten segedelmével két- három ágacskát meghagyjunk... lássuk mi lesz belőle.

A legnagyobb ámulatunkra csodaszép virágokkal hálálta meg a kegyelmet.

Fotóztuk, nézegettük, csodájára jártunk.

Igen ám, de még mindig nem tudtuk, mi néven nevezzük.

Kérdezgettem, aki utamba került, s eredmény nélkül kutakodtam kertművelő, falusi emberektől. Senki nem foglalt állást. Amerre jártunk, kertekbe pillantottam, hátha párját lelem a mi bársonyosan dús levelű cserjénknek.

Már feladtam, amikor egy mondás jutott eszembe. Ha valamire nem találsz megoldást, menj vissza a gyökerekhez.

Rám vonatkoztatva: *menj haza!*

Ötven pár éve születtem abba a kertbe.

Fák birodalmába. Almák és körték harmóniában élnek ott a diókkal, a fenséges kajszival, aminek életét bánatomra, csakis egy orkán szele győzhette le.

A kikelet legszebb napjait hozzák. Lenyűgöző, amikor a granett hatalmas, fehér szíromtengeréből kivillan a pirosas rózsza árnyalata. Velem közel egykorú lehet, hiszen nem emlékszem arra az időre, amikor kaptuk. A szomszédban lakó orvos felesége hozta azon az őszön, amikor önként búcsút mondott a falunknak.

„Erről az almafáról majd megemlékeznek rám.”

Hazalátogatásom, ha szerencsém van, s jól számolom ki, egybeesik a nyílásával.

Évről évre nem csak hús árnyékkal, hanem bőséges terméssel is megajándékozta szüleimet.

Most, október közepén sem kell becsuknom a szemem, bár jólesik elméláznom, hogy megidézzem őket tavaszi pompájukban.

Körtefákkal más a helyzet. Kiszámíthatatlanok a termésüket latolgatva. A csodás fehér virágokból hány teljeseedik ki, sosem lehet előre tudni. Egyikük a nyugati teraszablak alatt erősen megdőlvén, mert szeretne kitérni a mélyben szaladó törésvonal közeléből. Férjem aggódva kíséri figyelemmel, számolgatja nyár elejétől, a kicsi gyümölcsök számának alakulását, hiszen kedveli az ízét.

A déli oldalon egy hasonló zamatú, de puhább, sárga bőrű, korábban érő körte lakik a vörösszegi kertünkből oltott idesalma szomszédjában.

Pár éve, egy júniusi estefelé, mellette álltam, terméstől roskadozó ágait Apám karókkal támasztotta alá.

Azon morfondíroztam, a tövéből előtörő dús, életteli hajtások kicsi bokra miatt nem hasonlít a körtére.

Csivitelés terelte el gondolataimat. Követtem utazásukat a kék égen.

Nyugalmat, ugyanakkor jókedvet éreztem.

A magyarok szent madarai a szokásos takarodó előtti villanó köreiket rótták.

Egy közülük, bizonyosan tréfából, kísérletet tett. Azt latolgathatta, sikerül-e röptének süllyedő ívével fejtetőmet érintőlegesen megcélozni anélkül, hogy hajam szálán görbület esnék.

Alig eszméltem, megismételte.

Bevéttem a játékba.

Idén nagy lendülettel mutattam volna a kérdéses virág- fotót otthon a szüleimnek, amikor belém hasított: ismerem!

A köretfa másik fele.

Azon a fecskés estén láttam ugyanilyen leveleket a fa tövében viruló ágakon.

Körtefa, amit több mint ötven éve vásárolt apám, valószínűleg birs alanyba volt oltva, és hát az a csodálatos, hogy az ősi ösztönök fél évszázad után feléledtek.

Most van egy fánk, aminek egyik fele körtét, a másik birset érlel, és van fiatal cserjénk is, valahol, egy óra járással odébb, egyke gyümölcsét törékeny ágacskáján dédelgetve.

Anikóval földik vagyunk. Ő olyan igazi nagymama.

Gyönyörű alkotásai adták az ötletet, hogy elmentsem télre az első termést.

Amikor az otthoniból begyűjtöttünk néhányat, s szóba került vállalkozásom, Apám említette, ő olyan, „sajtosan” szereti a birset.

Próbáltam kedvére tenni, amelyet Ő szeletelhetett gyermekkorában, amikor még nem érett a citromfájuk. Ezért kapott sötétebb színt. Nekem is így tetszik.

Gondolom nem bánja.

Összekevertem hát azt az *otthonit* az *itthonival*.

Elizabet

Ebben az évben túl korán érkezett az ősz mihozzánk.

Még nem tudom, hogy ugrott át mintegy három hetet, de biztos vagyok benne, erre majd csak a tél ad magyarázatot.

Köntöst váltott kedvenc nyírfám. Furcsa, kényszeredett gyorsasággal előbb üde zöldjét cserélte le, s aztán, mint aki végleg feladta a játékot, szemérmesen ejtette el sárgára fakult kombinéját.

Esővel, hideg széllel fenyegettek az időjósok.

Ma minden bizonnyal tévedtek, ezt próbáltam a lehető legteljesebben megélni úton hazafelé.

Hallgatag napom volt. Nem rohantam, otthon még nem várt senki, szabad utat adtam hát a péntek délutánnak a közeli parkban.

Semmibe merengve, ritkuló lombokon át simogatásával elért a kései, gyengülő fény Nagyasszony napi kegyelme.

Váratlanul köszönt rám.

Legutóbb a város másik felén intett, nevetett át a járda túloldaláról.

Jó volt látni a felszabadultságát, mert azt jelentette, minden rendben van vele.

Eltettem akkor azt a kézmozdulatot.

Jobb lett tőle a napom.

Nem mondhatom róla hétköznapi szóval, hogy *járt*. Valami különleges lebegés tartotta meg mozgását.

Akkor is, és ma is az a gondolatom, oly könnyedén lépdelt, néha mintha a föld felszíne fölött néhány centivel szökkent, vagy inkább elegáns mozdulatokkal táncolt volna.

Bár sok éve nem beszéltünk, emlék jutott eszembe. Cseppnyi igaza lehetett egykori kolléganőinek, akik úgy vélték, saját készítésű titkos csodaszert használt, amivel fiatalon tartotta az arcát.

Most is csillogó szemmel mesélt az unokákról, a nyolcvanhoz közeledő férjéről, aki sajátos nézőpontból szemléli a lakás rendszerét, különösen a nappalit, oda centralizálva a műszaki világ legújabb, saját készítésű eszközeinek prototípusait.

Oka van hát annak, hogy végtelen lassúsággal érkezhetsz keze alá a zongora billentyűzete úgy, mint a vászon, festő paletta meg az ecsetek. Folyamatosan terveket szőtt ébren, folytatva éjszaka, a Tejút gyönyörűségétől kacagva.

Ha zongorázhatna, úgy sejtem, valami huncut, vidám polkát játszana. A festőállvány előtt sem tudna elmélyült, komoly arccal a végtelenbe révülni.

Játszana, kacérkodna a színekkel. Két sietős mozdulatát lelkes, alkotó mosoly kötné össze. Mintha színes permetet aprólékos mozdulattal pergetne, morzsolna az ujjai között, ami egy nem várt varázsütésre a vászonra testesülne, csodaszép tarka virágmezőként. Miniatűr, sajátos kézjegyét szégyenkezés nélkül fogadná be bármelyik kódex lapja.

Ráérősen teríték, miközben sült a hús. Családom hamarosan asztalhoz ül.

Ő még itt van velem, rezgése átlengi a konyhát.

Merengek az életén.

Meghajlok alázata, tűrőképessége előtt, irigylésre méltó optimizmusa határa a végtelen csillagos égből rejlik.

Emlémem nagyítóján át látom szemében a keserédes, öröms gyöngyöt, amint jellegzetes mozdulattal, hajlított hüvelyk ujjával elmorzsol orcáján.

Férjem nem érti, szimpla hétköznapi hogy kerül fehér gyertya az asztalra, és régóta hűtött tokaji mért pont ma nyitattik ki.

Hálás vagyok, amiért nem kutatja, Elizabet miért nem vitte magával azt a nyarat őrző két palackot, amit kamránk polcáról neki szántam, s távoztában mindössze, egy nemrégiben hajtogatott papírdobozkával lépett ki az ajtón.

Kérdéseim sorára, mit vacsorakészítés közben küldtem a Mindentudóhoz, nem jött válasz azonnal.

Amikor tiszta szívvel egy üveg finom magyar bort nyitunk vacsorához, jeles alkalom okán, koccintunk az ünnepezt egészségére, újabb szokásunk szerint beleértve a rokont, közeli barátot, aki persze nincs valóságában jelen.

Ezért suttogom most halkán:

- Rád, Elizabet!

Ebben a pillanatban váratlanul, mégis megjött a felelet:

Hallgatag nap

A múlt tenyerén

Idén madaraink már október végén kopogtattak a párkányunkon.

Úgy gondoltam, most is játékos kedvükkel pengetik a szezonnyitást. Korai még kölest hinteni az asztalukra, egyeztem meg magammal. Aztán amikor jó anyám visszaigazolta, nála is bejelentkeztek a menzára, kivettem a tavasszal beemelt etetőt. Délutánra kitisztították. Megint meghajoltam ösztöneik előtt.

Ma délután előveszem nagyapám apró igazolványképeit. Egyszerű emberek voltak. Egyikük alacsony zömök szántóvető parasztember, hároméves voltam, amikor elment. Nem rég tudtam meg milyen nagyon szeretett engem, az elsőnek érkezett unokát. Évtizedekig hűtlen voltam hozzá.

A másik magas, szikár egyenes tartású, intező egy birtokon. Tizenhárom éves koromban hagyott magamra. Ragaszkodásom hozzá holtában is, összetörte kamasz lelkemet. Rajtam kívül még négy unoka vette körül. de akkor szentül hittem, egyik sem szereti jobban, mint én. Esti futásaimat temetői séta zárta. Gyógyír volt, ha csak láttam a nevét a fejfán. Gondolom, ő meg mosolyogva ismerte föl rajtam feltúrt szárú mackónadrágját. Gyászom sajátos jelképét.

Máskor sírástól maszatos arccal vettek be nagy kegyyel a fiúk a temető mellett gyakorló focicsapatba, mindenki tapintatosan hallgatott arról, miért kerülővel érkeztem.

Az ország másik szögletébe dolgozott. Amikor hírét vettük, hogy hazajön, kimondhatatlan lázban voltunk, számoltuk a perceket. A legnagyobb havas hideg időben sem gombolta be tarka kecskeszőrrel bélelt bundáját, amire most is felpillantok, ha a padlásra megyek fel valami miatt. Soha nem ment el a házunk előtt úgy, hogy be ne jött volna hozzánk. Fából készült barna utazó bőröndje a tető alatti száraz zugában várja, hogy magamhoz vegyem.

Mi, vásott kölykök, amint belépett az ajtón, megrohantuk, körbefogtuk, csimpaszkodtunk rá.

- Mit hozott papa?

- Most meg nem tudtam semmit sem hozni, alig értem el a vonatot.

Csalódottan ereszkedtek alá a vékonyka gyermekkarok. Aztán amikor hagytuk levegőhöz jutni, narancs, füge került elő a flokon ingek tetejéről. Máskor hosszú bőrkabátban állt a konyha közepén, zörgette a gyűjtögetett aprópénzt, és hirtelen nyitotta ki két összefogott markát, csörögve hullottak alá a fillérek. Öten vetettük rá magunkat. Testvérem egy idő után új szabályt talált ki. Hasra fordulva, két karját kitérve, amit le tudott fedni, az, az övé lett. Méltatlannak éreztem az új rendet. Kérdően emeltem fel tekintetemet a földről. Mély ráncai közt utat találó gyöngyszemeket, így utólag szeretném felfogni tenyerembe, bár ma sem tudom derűje, vagy érzékenyülése indította-e el visszafogott lelkéből.

Tíz évvel a halála után együtt utaztam egy falunkból elszakadt férfival. Megszólított. Megkérdezte, tudom –e, nagyapám a jóképű fiatalember sötétpiros csizmában járt, karján szelídített róka utazott. Meglepett. Erről valamiért soha nem esett szó minálunk. De az a hangulat, ahogy megidézte, még mélyebbre zárta szívemben. Ütközése a hatalommal abból eredt, hogy kiállt az emberek érdekeiért. Sokáig munka nélkül volt. A nehéz időkön visszafogott jókedve segítette át.

Jussomat apai nagyapámtól csak az utóbbi években ismertem föl magamon.

Már- már harcias ragaszkodásomat a földhöz, a növényekhez, a fákhöz, madarakhoz. Erdők, patakok, lovak, kutyák színes világához. Ezzel együtt a kétkezi munkához. Befőzés gyönyörűséges öröméhez, mert ugye ez az én vonalam. Évszakok változásához. Ahogy egy ideje megérezem a közelgő hó illatát. A természetes anyagokhoz, fához, vályoghoz. A széna és a frissen kaszált fű illatához. Nehezen dobálok ki dolgokat. Vonzódásomat a régi idők edényeihez, szötteseihez, színeihez. Ebből eredendően a természet határtalan bölcsességéhez.

Álltam a szántóföld szélén egy csodás őszi napon. Apámnak vittem ki valamit. Fordultam volna, de valamiért nem tudtam otthagyni. Vetett. Csak néztem. Figyeltem a lépteit. Kísértem a karja lendülését, amint az elibe kötött vetőzsákból egyenletesen szórta a magot. Gondolatom szelíd íve átölte. Ámultam a harmónián, miközben tudtam, ebben nekem a törvény szerint nem lesz részem, hiszen ősidők óta a kenyérmag vetése férfi dolga. Ma már kétség sem fér hozzá, ők ösztönösen érezték, mikor mit kell elvégezni. Boldog nyugalommal éreztem az efféle tudás átörökítése köztük is biztonságban van. Szeretem a jó bort. Kizárólag a sötétet, a vöröset, a zamatosat, amivel minél tovább kényeztetném íz világomat, megérinti belsőmet a természet, jó eséllyel oldja mai ámokfutó világunk kibogozhatatlan, keményre durvult csomóit. Fejedelmi kísérője egy nagyszerű vacsorának, kedélyes beszélgetésnek langyos nyáresten, vagy éppen pattogó tűz fényének előterében.

Sok időt töltöttem az első három évemből náluk. Nagy küzdelmekkel másztam fel az asztal tetejére, aztán diadalittasan szólaltam meg, rámutatva a cserépkorsóra: bor! Ez volt az első szó, amit kimondtam. Nagyapám nevetve, büszkén- boldogan ölelt magához. Mintha könnyed biztonságban lebegtem volna. Nem emlékszem abból az időből bor ízére.

Érettségi előtt táncolni hívott a srác. Senkit sem ismertem akkor, aki pipázott volna. Egyszerűen nem volt divat már. Mielőtt nyújtotta volna a kezét, apró koccantásokkal komótosan ürítette ki a maradék dohányt. Valamiért olyan magától értetődőnek, ismerősnek tűnt a mozdulatsor. Csak sejtettem, létezhet valami nagyon régről, ami magyarázatot ad nekem. Nem hagy nyugton a gondolat, orrom különös affinitása efféle nekem kedves illatokra. Azt képzelem, most ötven év üvegablakát letörölve, amikor onnan, az asztról felemelt engem az én nagyapám, odabújva hozzá, dohány aromáját éreztem naptól cserzett nyakán.

Tudnom is kell, amit érezni vélek, azonnal tárcsázok.

„-Szia Papa! A te apád cigarettázott?”- rohanom le, gondolkodás nélkül a magam falhoz állító stílusában.

„-Azt is, de főleg pipázott.”

Nézem a reggel gyújtott gyertyát. Melléteszem a poharat, kortynyi vörösborral. Kinyitom újra a katonakönyvet, az egyetlen ereklyét - tőle. Most mélyen hiszem, hogy valóban nyitva lehetnek az ég csatornái, mert a láng most különleges, édes tánccal mesél nekem.

Vége